

205 15

Γνωστός

ΑΙ ΚΑΤΑ ΚΑΙΡΟΥΣ

ΠΕΡΙ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

ΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΡΙΒΑΙ

346

Ε ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
ΕΚ ΤΟΥ Π ΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΙ ΚΑΤΑ ΚΑΙΡΟΥΣ ΠΕΡΙ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ
ΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΡΙΒΑΙ

— φ —
Α΄.

Ὁ Ἰσλαμισμὸς ἐν τῇ ἐμφανίσει αὐτοῦ ἀμέσως ἔσπευσε νὰ περιβάλῃ διὰ γενναίας αὐτοῦ προστασίας τὰς Ἱερὰς Μονὰς καὶ Ἐκκλησίας καὶ τὰ λοιπὰ ἡμέτερα Προσκυνήματα καὶ καθιδρύματα. Καὶ πρῶτος ὁ Προφήτης τῶν Μουσουλμάνων διὰ τῆς γνωστῆς αὐτοῦ Διαθήκης περιφρουρήσας τὰ δίκαια τῆς ἐν τῷ Σινᾷ Ἱερᾷ Μονῆς τῶν Ἑλληνορθοδόξων μοναχῶν παρήγγειλεν εἰς τοὺς Μουσουλμάνους νὰ συνδράμωσι τοὺς χριστιανοὺς τοὺς ἐπιχειροῦντας τὴν οἰκοδομὴν καὶ ἐπισκευὴν τῶν Μονῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν αὐτῶν.

Πιστεύομεν δ' ὅτι καὶ τὴν σήμερον οἱ Μουσουλμάνοι ἀναγινώσκοντες τὸ τριακοστὸν κεφάλαιον τοῦ Ἱεροῦ Κοραίου αὐτῶν τὸ (Ἐρρουν) ἐπιγραφόμενον καὶ διὰ τῶν λέξεων «ἐλίφ, λάμ, μίμ, **Γουλουπάτιρ-ρουμού**», ἀρχόμενον ἀναμφιβόλως θέλουσιν αἰσθανθῆ ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν ἱερὰν συγκίνησιν, δι' ἣν ὁ Προφήτης αὐτῶν ἀγάπην ἔτρεφεν εἰς τοὺς βυζαντινοὺς Ἑλληνας.

Καὶ ὁ χαλίφης Ἐπου-Πεκίρ προπέμπων τὸν ἀρχηγὸν τοῦ κατὰ τῆς Συρίας ἀποσταλέντος

στρατοῦ εἶπεν εἰς αὐτὸν πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ
χριστιανικοῦ κλήρου τὰ ἐξῆς ὅτι «εἰς τὰ μέρη
ἐκεῖνα, εἰς ἃ θὰ μεταβῆτε θὰ ἀπαντήσητε ἀνθρώ-
πους περιορίσαντας ἑαυτοὺς ἐντὸς Μοναστηρίων
καὶ εὐκτηρίων οἴκων, προσέχετε μὴ παρενοχλή-
σητε αὐτοὺς, ἀλλ' ἀφήσατε αὐτοὺς εἰς τὴν διά-
θεσίν των . . . ».

Καὶ ὁ Ὁμάρ-ἐλ-Χατὰπ ὁ εἰρήνη κυριεύσας
τὰ Ἱεροσόλυμα διὰ τῆς Διαθήκης αὐτοῦ, ἣν ἐνε-
χείρησε τῷ πατριάρχῃ Σωφρονίῳ, ἀνεγνώρισε
τὸ δικαίωμα τῶν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς ἀγίας Πό-
λεως Ἱερῶν Προσκυνημάτων, ἅτινα ἀνέκαθεν
εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ἀγιοτα-
φικῆς Ἀδελφότητος. Τὰ αὐτὰ λεκτέον καὶ περὶ
τῶν χαλιφῶν τοῦ Ὁσμὰν καὶ τοῦ Ἀλλῆ, οἵτινες
ἐξηκολούθησαν σεβόμενοι καὶ ὑπερασπιζόμενοι
τὰς χριστιανικὰς Μονὰς καὶ Ἐκκλησίας.

Μετὰ παρέλευσιν ὅμως τῆς ἐποχῆς ταύτης
τούτων τῶν ἐνδόξων τεσσάρων πρώτων χαλιφῶν,
ἡ χαλιφία πολλάκις περιῆλθεν εἰς χεῖρας αὐθαι-
ρέτων, οἵτινες παντελῶς τὴν ἀνεξιθρησκείαν μὴ
σεβόμενοι καὶ εἰς τὰ ἐδάφια τεσσαράκοντα
ἐπτὰ καὶ ὀκτῶ τοῦ πέμπτου κεφαλαίου τοῦ Ἱεροῦ
Κορανίου μὴ στοιχοῦντες, καθ' ἃ ἐδάφια ἢ μὲν
ἐπιβολὴ καὶ ἐφαρμογὴ τοῦ Εὐαγγελικοῦ νόμου
εἰς τοὺς χριστιανούς, ἢ δὲ ἐπιβολὴ καὶ ἐφαρ-
μογὴ τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας
λογίζεται δικαιοσύνη παρὰ τῷ Ἰσλαμισμῷ,
ἔσπευσαν κατὰ καιροὺς νὰ μετατρέπωσι τὰς
Ἱερὰς Μονὰς καὶ τὰς Ἐκκλησίας τῶν κατακτη-

θεισῶν χωρῶν εἰς Μουσουλμανικὰ τεμένη καὶ οὕτω δ' ἀνεφάνησαν ἐπὶ τὸν ὀρίζοντα μεταξὺ τῶν Ἑλληνορθοδόξων καὶ Μουσουλμάνων περὶ Ἐκκλησιῶν καὶ Μονῶν καὶ Ἱερῶν κτημάτων δικαστικοὶ ἀγῶνες ἐνώπιον τοῦ Σερὶ, κατὰ τὰς ἐξῆς διαφόρους ἐκδοχὰς κανονιζόμενοι, ἡγουν

1ον. Ὅτι αἱ Μοναὶ καὶ αἱ Ἐκκλησίαι τῶν δι' εἰρήνης κυριευθεισῶν χωρῶν νὰ μένωσιν ὡς εἶχον ὑπὸ τὴν κατοχὴν τῶν ὑποταγέντων δικαιούχων

2ον. Ὅτι αἱ Μοναὶ καὶ αἱ Ἐκκλησίαι τῶν διὰ πολέμου κυριευθεισῶν χωρῶν νὰ μετατρέπωνται εἰς Μουσουλμανικὰ τεμένη

3ον. Ὅτι, ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν κατοίκων χώρας τινὸς ἐξισλαμισθέντων, αἱ ἐν αὐτῇ Μοναὶ καὶ Ἐκκλησίαι νὰ μετατρέπωνται εἰς τεμένη

4ον. Ὅτι ἐκ τῶν κατοίκων χώρας τινὸς τινῶν μὲν ἐξισλαμισθέντων, τινῶν δ' αὐτῶν ἐπιμεινάντων ἐν τῷ χριστιανισμῷ, αἱ ἐν αὐτῇ Μοναὶ καὶ Ἐκκλησίαι νὰ μένωσιν ὡς ἔχουσιν εἰς τοὺς χριστιανούς

5ον. Ὅτι τῶν κατοίκων χώρας τινὸς συνισταμένων ἐκ Μουσουλμάνων καὶ χριστιανῶν καὶ μετὰ τὴν διάρρευσιν πολλῶν ἐτῶν, τῶν μὲν Μουσουλμάνων ἀπαιτούντων τὴν μετατροπὴν τῶν ἐν αὐτῇ Μονῶν καὶ Ἐκκλησιῶν εἰς τεμένη ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἡ χώρα των ἠλώθη διὰ πολέμου, τῶν δὲ χριστιανῶν ἀπαιτούντων τὴν μὴ εἰς τεμένη μετατροπὴν τούτων ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἡ χώρα των ἠλώθη εἰρηνικῶς, ἐξ ἀμφοτέρων τού-

των τῶν διαδίκων νὰ θεωρῶνται ἐνώπιον τοῦ Σερὶ ὡς δικαιοῦχοι τῶν ἐπιδίκων ἐκείνοι οἱ ἀποδεικνύοντες τὴν οἰκείαν αὐτῶν ἔνστασιν ἢ δι' ἐπιζώντων μουσουλμάνων μαρτύρων ἢ διὰ τῆς Ἱστορίας

βον. Ὅτι χώρας τινος κυριευομένης ἐναλλάξ καὶ ἀλληλοδιαδόχως ὅτε μὲν ὑπὸ τῶν Μουσουλμάνων μετατρεψάντων τὰς ἐν αὐτῇ Μονὰς καὶ Ἐκκλησίας εἰς τεμένη, ὅτε δὲ ὑπὸ τῶν πολεμίων (χαρπὶ) μετατρεψάντων τὰ τεμένη αὐθις εἰς Ἐκκλησίας, ἀναλόγως νὰ γίνηται καὶ περὶ τούτων ἐνώπιον τοῦ Σερὶ γνωμοδότησις.

Ἐν τῇ Ἱστορίᾳ ἀπαντῶνται πολλὰ παραδείγματα τῶν εἰς τεμένη μετατραπείσων ἐκκλησιῶν καὶ Μονῶν δι' αὐθαιρεσίας διαφόρων αὐτοκρατόρων, οὓς παραστάσει τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τὸ Σεΐχουσλαμάτον παρεμπόδιζεν ἐκδίδου ἐκάστοτε ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας καὶ τῶν ἐκκλησιῶν φετβάδες. Ἐκαστος ἐκ τῆς Ἱστορίας γνωρίζει τὸ πῶς ὁ Σουλτὰν Σελὶμ ὁ Β' μετέτρεψεν αὐθαιρέτως πολλὰς ἐν τῇ πρωτεύουσῃ Ἐκκλησίας εἰς τεμένη, ἔδωκε δὲ τότε μόνον τὴν ἄδειαν τοῖς χριστιανοῖς πρὸς οἰκοδομὴν Ἐκκλησιῶν, ὁπότε τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἔσπευσεν ἐνώπιον τοῦ Σερὶ διὰ ἐπιζώντων Μουσουλμάνων μαρτύρων νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι ὁ Κατακτητὴς εἶχεν ἀπονείμει τοῖς χριστιανοῖς τὴν ἐλευθερίαν τῆς θρησκείας των καὶ ἀφήσει αὐτοῖς τοὺς ναοὺς των. Καὶ εἰς τὰ 1584 ὁ Σουλτάνος Μουράτ ὁ Γ' προφασιζόμενος τὴν αὔξησιν τῶν

Μουσουλμάνων, διὰ τὴν προσευχὴν τῶν ὁποίων δὲν ἐπαρκοῦσι τὰ ἤδη εὕρισκόμενα τεμένη, διέταξε ὅπως οὗτοι κατάσχωσι τὰς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐκκλησίας. Καὶ τότε πάλιν τὸ Οἴκου-μενικὸν Πατριαρχεῖον προέλαβε καὶ διὰ τοῦ Σεῖχλισλαμάτου παρεμπόδισε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς βασιλικῆς ταύτης διαταγῆς, καὶ ὁ τότε Γάλλος πρεσβευτῆς M. de Lermigny ἠνδραγάθησε δι' ἐνόπλων ἀνδρῶν περιφρουρήσας τὰς πύλας τοῦ ἐν Γαλατᾷ καθολικοῦ ναοῦ, ὡς τοῦτο ἀναφέρεται ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ (A. de Lamartine) A. Λαμαρτίνου.

Β΄.

Τοιαῦτα λοιπὸν τὰ ἐν τῇ Ἀνατολικῇ καὶ Εὐρωπαϊκῇ Ὀθωμανικῇ Ἀυτοκρατορίᾳ μεταξὺ τῶν Μουσουλμάνων καὶ τῶν Ἑλληνορθοδόξων περὶ Ἱερῶν Μονῶν καὶ Ἐκκλησιῶν λαβόντα χώραν ἤδη δὲ μεταβαίνομεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν περὶ Ἐκκλησιῶν καὶ Ἱερῶν Μονῶν καὶ Νεκροταφείων μεταξὺ τῶν Ἑλληνορθοδόξων καὶ Ἀρμενίων ἀναφυσισῶν καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἱεροῦ Νόμου (Σερὶ) διεξαχθεισῶν δικῶν.

Ἐπὶ τῶν Σελτσουκιδῶν Μουσουλμάνων Σουλτάνων ἔδραν τὸ Ἰκόνιον ἐχόντων ἤρξαντο οἱ ἐκ Περσῶν καταδιωκόμενοι Ἀρμένιοι καταφεύγοντες εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ συνοικιζόμενοι εἰς διάφορα μέρη αὐτῆς. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Μουσουλμάνοι κατ' ἀρχὴν τοὺς μὴ Μουσουλμάνους θεωροῦσιν ὡς ὑπαγομένους ἄνευ διακρίσεως εἰς

— —

μίαν καὶ τὴν αὐτὴν τάξιν, παρέσχον εἰς τοὺς Ἀρμενίους τὰς Ἐκκλησίας τὰς ἐρήμους ἀφεθείσας παρὰ τῶν εἴτε φυγόντων εἴτε ἐξισλαμισθέντων εἴτε διὰ πολέμου σφαγέντων Ἑλληνορθόδοξων. Εἰς τὰς πόλεις δὲ τὰς κατοικουμένας ὑπὸ τῶν διασωθέντων Ἑλληνορθόδοξων ἐφρόντιζον νὰ τοποθετῶσι τοὺς πρόσφυγας Ἀρμενίους μεταξὺ αὐτῶν, ἐπιτρέποντες αὐτοῖς πολλάκις νὰ οἰκοδομῶσι τὰς Ἐκκλησίας αὐτῶν παραπλεύρως τῶν Ἑλληνικῶν Ἐκκλησιῶν ὡς καὶ τὰ Νεκροταφεία αὐτῶν νὰ ἔχῃσι παραπλεύρως τῶν Ἑλληνικῶν Νεκροταφείων καὶ νὰ ἐπισκέπτονται δὲ καὶ οὗτοι τὰ κατὰ τόπους Ἱερὰ εἰς μνήμας τῶν ἁγίων καθιερωμένα. Καὶ ἐπειδὴ αἱ δύο αὐται μετ' ἀλλήλων συννοκίεσσαι χριστιανικαὶ φυλαὶ διέφερον ἀπ' ἀλλήλων ὡς πρὸς τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα, ὡς πρὸς τὴν γλῶσσαν καὶ ὡς πρὸς τὴν ἱεροτελεστίαν καὶ λοιπὰ ἐκκλησιαστικὰ θέσμια, ἔνεκα τούτου λίαν ἐνωρὶς ἀνεπτύχθη μεταξὺ αὐτῶν τρομερὰ ἀντιζηλία ριπιζομένη ἐκάστοτε καὶ παρὰ τῶν τότε ἀρχόντων, ἧτις ἐπήνεγκε καὶ ἐγέννησεν ἔριδας καὶ διαμάχας περὶ ἐκκλησιαστικῶν γαιῶν, νεκροταφείων καὶ κατὰ τόπους Ἱερῶν Προσκυνημάτων, ἐνώπιον τοῦ Ἱεροῦ νόμου (Σερὶ) διεκδικουμένας. Καίτοι δὲ οἱ Ἑλληνορθόδοξοι εἴτε διὰ Μουσουλμάνων μαρτύρων εἴτε διὰ μονίμων καὶ στερεῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν μνημείων καὶ ἐπιγραφῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν σκευῶν ἀπεδείκνυον ἐκάστοτε τὰ ἀναφαίρετα αὐτῶν ἐπὶ τῶν ἐπιδίκων δίκαια, τὸ Διβάνι Χουμαγιούν, δι'

οὓς ἐγίνωσκε λόγους, πλαγίως καὶ τοὺς Ἀρμενίους ὑπεστήριζεν ἀπολυταρχικῶς. Παραδείγματα τοιούτων μεταξὺ τῶν Ἑλληνορθόδοξων καὶ Ἀρμενίων δικῶν κατὰ τοὺς παρελθόντας χρόνους ἀπαντῶμεν ἐν Καισαρείᾳ, ἐν Ἀγκύρᾳ, ἐν Σεβαστεία καὶ ἐν Ἀμασειᾳ, ἐν τῇ ἱερᾷ Ἐκκλησίᾳ τῆς ὁποίας μάλιστα φυλάττεται αὐτοκρατορικὸν Φιρμάνιον ἐντελλόμενον ὅπως τὸ ἐκείσε εὕρισκόμενον Ἀγίασμα τοῦ Τιμίου Προδρόμου ἀπὸ κοινοῦ νὰ ἐπισκέπτονται οἱ τε Ἑλληνορθόδοξοι καὶ οἱ Ἀρμένιοι, διότι οἱ τελευταῖοι παρουσίασαν ἐντοπίους μουσουλμάνους μάρτυρας εἰπόντας ὅτι ἀνέκαθεν συχνάζουσι καὶ ῥωμαῖοι καὶ Ἀρμένιοι εἰς τὸ ρηθὲν Ἀγίασμα, τὸ **Βάνκν** κοινῶς καλούμενον, ὅπερ δηλοῖ ἄρμενιστὶ Ἱερὰν Μοῦνην. Καὶ ἐν Τοκατίῳ εὕρσκεται ἡ Ἀρμενικὴ Ἐκκλησία σχεδὸν ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ αὐλῇ μετὰ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἑλληνορθόδοξων. Καὶ ἐν Ἀγκύρᾳ ὑπάρχει περικαλλεστάτη βυζαντινὴ Ἐκκλησία τῆς Θεοτόκου ὑπὸ κατοχὴν Ἀρμενίων καὶ ἀκριβῶς περὶ τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην εὕρσκεται τὸ νεκροτάφειον τῶν Ἑλληνορθόδοξων ἐξακολουθοῦν ἐν χρήσει ὄν παρ' αὐτοῖς καὶ σήμερον δι' ἀποφάσεως τοῦ Σερί, ἥτις ἐὰν ἐφαρμοσθῆ πιστῶς θέλει παρουσιάσει εἰς φῶς ἀρκετὸν ἔδαφος τούτου, ληληθότως πως σφετερισθὲν παρὰ τῶν Ἀρμενίων. Ὁ Γάλλος περιηγητὴς Τεξιέ, ποιούμενος λόγον περὶ τῆς ἀνωτέρω βυζαντινῆς Ἐκκλησίας καὶ περὶ τῆς κατοχῆς ταύτης ὑπὸ τῶν Ἀρμενίων, λέγει τὰ ἐξῆς εὐτράπελα

ὅτι «Μεθυσμένος τις Ἑλληνορθόδοξος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας, ὡς ἔμαθεν, ἐπώλησεν ἀντι ἐνὸς πίθου οἴνου τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην εἰς τοὺς Ἀρμενίους». Ἄλλ' ὅμως καὶ παρὰ τοῖς Ἀγκυρανοῖς Ἀρμενίοις ἐπικρατεῖ περὶ τούτου ἡ ἐξῆς παράδοσις, καθ' ἣν «Ὅτε ὁ σουλτᾶνος Ἰκουίου Ἀλαετδὴν Σελτσουκίδης ἐκυρίευσεν τὴν Ἀγκυραν, ἀπεφάσισε νὰ οἰκοδομήσῃ ἐν αὐτῇ τὸ ὑπὸ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἤδη εὕρισκόμενον τέμενος, στερούμενος δὲ ἀρχιτεκτόνων καὶ ἐργατῶν, μετεπέμψατο τοιούτους ἀπὸ τοὺς ἄρτι κατὰ τὴν Σεβάστειαν συνοικισθέντας Ἀρμενίους, εἰς οὓς καὶ ἔδωκε τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην ζητήσαντας διὰ προσευχῆν αὐτῶν». Καὶ οὕτω καθ' ἐξῆς εἰς διάφορα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας μέρη μεταξὺ τῶν Ἑλληνορθόδοξων καὶ Ἀρμενίων ἀνεφάνησαν ζητήματα παρεμφερῆ, ἅτινα ἐνώπιον τοῦ Σερὶ ἐκανονίσθησαν.

Γ'.

Ἡ Βουλγαρικὴ Ἡγεμονία καὶ ἡ Ἀνατολικὴ Ρωμυλία ἠνώθησαν οὐ πρὸ πολλοῦ καὶ ἀπετέλεσαν βασιλείον. Ἄλλ' οἱ εἰς τοῦτο προπαρασκευαζόμενοι Βούλγαροι ἀφῆρσαν παρὰ τῶν Ἑλληνορθόδοξων Βάρνης, Ἀγχιάλου, Φιλιππουπόλεως τὰς ἐκκλησίας, τὰ σχολεῖα καὶ λοιπὰ προσοδοφόρα κτήματα αὐτῶν διὰ τοῦ κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1906 πραξικοπήματος, μὴ φεισθέντες ἐκ τῶν προτέρων καὶ τῶν κατὰ τόπους μωμεθαικῶν τεμενῶν, βακουφίων καὶ νεκροταφείων. Πρὸς βεβαίωσιν τούτου ὁ λογογράφος

Μεχμέτ Σααδὴ ἐφέντης, εἰς τῶν Ὀθωμανῶν εἰς Βουλγαρίαν περιοδευτῶν, διὰ τῆς κατὰ τὴν δεκάτην Ὀκτωβρίου τοῦ ἐ. ἔ. εἰς τὴν ἐφημερίδα «Σαδαΐ-μιλέτ» ἀποσταλείσης ἐκ Φιλιππουπόλεως διατριβῆς του, ἀναφέρει ἐπὶ λέξει τὰ ἐξῆς ὅτι· «Ἀπέναντι τοῦ στρατῶνος ὑπάρχει ὁ περίφημος κῆπος ὁ τῆς ἐκθέσεως, ὅστις ὡς πρὸς τὸ μέγεθος τυγχάνει πενταπλάσιος τοῦ παρ' ἡμῖν κήπου τοῦ Ταξειμίου, κεῖται δὲ ἐπὶ νεκροταφείου περισκέποντος τὰ ὀστᾶ καὶ τὰ σώματα τῶν ταιλαιπύρων (Μουσουλμάνων) ἡμετέρων προγόνων. Ἐνταῦθα τὰς ἑσπέρας ἐν μουσικῇ συναυλίᾳ διασκεδάζουσι· καὶ ὅτι κατὰ συγκυρίαν ἠρωτήσαμεν νὰ μάθωμεν περὶ μεγάλου τινὸς κτιρίου, ὅπερ ἀπηντήσαμεν, μᾶς εἶπον, ὅτι «ὠνομάζετο τοῦτο, τὸ 1906 αὐγούστου 2, διότι ἀκριβῶς τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἀπὸ τοὺς Ἑλληνορθοδόξους (ροῦμ) οἱ Βούλγαροι βία ἤρπασαν τοῦτο». Ταῦτα λοιπὸν μετὰ λύπης ἀναφέρει περὶ τῶν ἐν Βουλγαρίᾳ γενομένων.

Ἄλλ' ὑπάρχουσιν ἐπὶ τουρκικοῦ ἐδάφους εἰς τοὺς νομοὺς Μοναστηρίου, Θεσσαλονίκης καὶ Ἀδριανουπόλεως ἐκκλησίαι τινὲς μεταξὺ τῶν Ἑλληνορθοδόξων καὶ τῶν Βουλγάρων διαφιλονεικούμεναι, αἵτινες μέσον τῆς Βουλῆς πρόκειται νὰ κανονισθῶσι δι' εἰδικοῦ περὶ τούτου νομοσχεδίου. Εἰς τοῦτο μὲν δὲν ἀντιλέγομεν. Ἀλλὰ καλὸν καὶ λυσιτελὲς θεωροῦμεν ὅπως ἡ Βουλὴ εὐδοκοῦσα παραπέμψῃ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην εἰς τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον δυνάμενον καὶ δικαίου.

μενον να αποφανθῆ περι τῶν γνησίων δικαιού-
χων τῶν διαφιλονεικουμένων ἐκκλησιῶν, δι' οὓς
ἐξηγοῦμεθα κατωτέρω λόγους.

Αἱ ἐν τῇ Ὀθωμανικῇ Αὐτοκρατορίᾳ εὐρι-
σκόμεναι Ἐκκλησίαι καὶ ἱεραὶ Μοναὶ δέον να
ἔχωσι τοὺς τίτλους αὐτῶν τοὺς καθοριζομένους
δι' ἐπὶ τούτῳ αὐτοκρατορικῶν φερμανίων, ἐκδι-
δομένων ἐκάστοτε ἐπὶ τῇ βάσει τῶν παρὰ τοῦ
Σείχ-οὐλ-ισλαμάτου ὑπαγορευομένων φετβάδων,
ἄνευ τῶν ὁποίων τὰ φερμάνια δὲν δύνανται να
ἐκδοθῶσι περι ἐκκλησιῶν καὶ μονῶν προκειμέ-
νου. Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τούτου ἀναφέρομεν τὰ
ἐξῆς ὅτι ὁ σουλτὰν Σελῆμ ὁ Α', ὁ ἐπικαλούμε-
νος Ὡραῖος (Γιαβούζ) ὁ καὶ κτήτωρ τῆς ἐν Ἄ-
γίῳ Ὁρει ἱερᾶς μονῆς τοῦ Ξηροποτάμου, ἐν ᾗ
εὐρίσκονται τὰ ἱερὰ λείψανα τῶν μεγάλων Τεσ-
σαράκοντα μαρτύρων τῶν προστατῶν τοῦ Ἄλ-
᾽Οσμὰν, οἵτινες ἐμφανισθέντες κατ' ὄναρ εἰς αὐ-
τὸν ἐζήτησαν τὴν βασιλικὴν του συνδρομὴν
διὰ τὴν ἀνακαίνισιν τῆς πυρποληθείσης μονῆς
των. Εἶνε μὲν οὗτος ὁ μονάρχης πρόθυμος ἰδίους
ἀναλώμασι να ἐκτελέσῃ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν
Ἄγιων, οὐδὲν ἤττον ὅμως ἐν τῇ συνελεύσει Ρι-
δζάλι Δεβλὲτ ζητεῖ πανηγυρικῶς καὶ λαμβάνει
παρὰ τοῦ Σείχ-οὐλ ἰσλάμου τὸν νενομισμένον
ἐπὶ τούτῳ φετβὰν τὸν ἐξῆς: (Ἰντζιλ σεριφ ὁκουν-
δουγού γερ ἔκερ ὁ γερ μαχρούκι πιναρ βε για
χαράπ ὀλούρσα ταμίρ ὀλουνά). Τὸ μέρος, ἐν ᾧ
ἀναγινώσκειται τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, ἐὰν πυρ-
ποληθῆ ἢ καὶ χαλάσῃ δέον να ἐπισκευασθῆ, ὡς

τοῦτο αὐτολεξεὶ ἀναφέρεται ἐν τῷ χάρτι σερίφ τῷ φυλαττομένῳ ἐν τῇ ἱερᾷ μονῇ καὶ ἐτησίως κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν μεγάλων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων ἐν ἑλληνικῇ μεταφράσει ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγινωσκομένῳ. Ἦδη δὲ ἄς ἴδωμεν πότερον, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἢ ἡ Βουλγαρικὴ Ἐξαρχία κέκτηται τοὺς αὐθεντικούς δικαιοδοσίας τίτλους ἐπὶ τῶν διαφιλονεικούμενων τούτων ἐκκλησιῶν καὶ λοιπῶν; Βεβαίως τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, δυνάμει τῶν ἐπὶ τούτῳ αὐτοκρατορικῶν φερμανίων ἐπὶ τῇ βάσει φετβάδων ἐκδοθέντων, κατέχει τὰς ἐν λόγῳ ἐκκλησίας ὡς ἑλληνορθοδόξους ἐκκλησίας, αἵτινες ἐνεκαίνισθησαν ὑπὸ Ἑλληνορθοδόξων μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων· ἐν ταύταις αἱ θεῖαι λειτουργαὶ καὶ αἱ λοιπαὶ ἀκολουθίαι καὶ θρησκευτικαὶ τελεταὶ εἰς ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἐτελέσθησαν, καὶ τὰ ἐν αὐταῖς ἐν χρήσει ἱερὰ βιβλία ἑλληνιστὶ γεγραμμένα τυγχάνουσιν· αἱ εἰκόνες καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη ἑλληνικὰς ἐπιγραφὰς φέρουσιν· εἰς τοὺς προνάους αὐτῶν ἀναπαύονται τὰ ὄστᾶ τῶν ὀρθοδόξων ἱερέων καὶ ἐν τοῖς νεκροταφείοις εὐρίσκονται τὰ ὄστᾶ τῶν χριστιανῶν ἐκείνων, οἵτινες μέχρι τελευταίας αὐτῶν ἀναπνοῆς ἐνέμενον πιστὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τέκνα.

Αἱ δὲ διαφιλονεικούμεναι σχολαί, ἢ διὰ φερμανίων ἢ διὰ κυβερνητικῶν ἀδειῶν οὐσαι ὑπὸ τὴν ἐγγύησιν τῶν κατὰ τόπους ἀρχιερέων, εἰσὶ προωρισμέναι πρὸς καλλιέργειαν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ Βουλγαρικὴ Ἐξαρχία δὲν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ εἰς τὸ κοινὸν διὰ φερμανίου καὶ παρομοίων κυβερνητικῶν ἐγγράφων τὴν ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω Ἐκκλησιῶν ἐλαχίστην δικαιοδοσίαν ἣν μόνον τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀνέκαθεν, ὡς εἶπομεν, κέκτηται, διὰ τοῦτο, ἐνώπιον τοῦ Ἱεροῦ Νόμου ἐξεταζομένου τοῦ πράγματος, καὶ ἀποδοιδομένων τῶν διαφιλονεικουμένων Ἐκκλησιῶν, νεκροταφείων, σχολῶν, καὶ λοιπῶν τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριαρχείῳ, ὡς τῷ μόνῳ δικαιοῦχῳ τῷ φυσικῷ, ἢ αὐτοκρατορικῇ καὶ συνταγματικῇ ἡμῶν Κυβέρνησις πιστεύομεν ὅτι θέλει συμβουλεύσει τὴν βουλγαρικὴν Ἐξαρχίαν νὰ παραιτηθῇ πλέον τῆς τοιαύτης ἀδίκου αὐτῆς ἀπαιτήσεως, καὶ θέλει ἐπιτρέψει αὐτῇ τὴν διὰ νομίμου ὁδοῦ οἰκοδομὴν ἰδικῶν τῆς Ἐκκλησιῶν, βουλγαρικῶν τίτλους φερουσῶν.

Ἐν τέλει δὲ ὑπομνησκόμεν καὶ τὸ ἐξῆς· ὅτι ἐν Γαλλίᾳ, ἐν Ρωσσίᾳ, καὶ ἐν Σκωτίᾳ οἱ ὄπαδοὶ τῶν αὐτῶν Ἐκκλησιῶν ἀπεχωρίσθησαν ἀπ' ἀλλήλων δογματικῶς καὶ ἐκκλησιαστικῶς, ἀλλ' ὅμως αἱ Ἐκκλησίαι διετηρήθησαν ὑπὸ τὴν κατοχὴν ἐκείνων, οἵτινες ἐνέμενον πιστοὶ εἰς τὰ πάτρια. Κατὰ συνέπειαν λοιπὸν, συνφδὰ καὶ τῷ ἐξωτερικῷ τούτῳ παραδείγματι, αἱ διαφιλονεικούμεναι Ἐκκλησίαι δέον νὰ ἀποδοθῶσιν εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον.

Ἐν Φαναρίῳ 1909 νοεμβρίου 12.

† ὁ Ἀγκύρας ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000023680

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ